

УДК 658.14.011

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-12](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-12)

ЧЕМЧИКАЛЕНКО РУСЛАН

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1064-0864>

ПРОЦЕНКО АНАСТАСІЯ

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8073-9184>

**УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В
СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Анотація. В дослідженні зазначено, що в умовах фінансових криз та рецесій значення управління оборотним капіталом зростає й стає чи не найважливішим чинником на шляху виживання сучасного бізнесу. В сучасних умовах функціонування вітчизняної економіки, ослабленої військовою агресією з боку північного сусіда, проблема управління оборотним капіталом набуває загрозливих меж як для всієї країни, так і особливо для промислових підприємств.

В роботі доведено, що як в зарубіжній, так і у вітчизняній практиці найбільш гостро проблема управління оборотним капіталом в умовах кризи постає саме перед малим бізнесом. Це обумовлено як загальним ускладненням доступу до залучення додаткового капіталу через кон'юнктуру фінансового ринку, втрату ринків збуту та зниження обсягів діяльності, так і через низку специфічних факторів – більш низьких кредитних рейтингів та гірших умов до залучення додаткового капіталу через відсутність можливості використання окремих фінансових інструментів.

Встановлено особливість вітчизняної практики ведення бізнесу, яка полягає в тому, що для великих промислових підприємств України проблема покращення менеджменту оборотного капіталу постає більш гостро, ніж для малих та середніх, оскільки саме ця категорія підприємств споживає більше половини оборотного капіталу, задіяного в промисловості.

В роботі спростовано усталене в зарубіжній практиці твердження щодо

того, що існує стійка залежність між забезпеченістю робочим капіталом як одним з основних критеріїв ефективності управління оборотним капіталом й фінансовими результатами діяльності бізнесу. Натомість визначено, що в українського бізнесу є висока залежність як абсолютних, так і відносних показників, що характеризують ефективність формування фінансових результатів діяльності саме від загального обсягу використовуваного оборотного капіталу. При цьому найбільший рівень залежності рентабельності операційної діяльності вітчизняних підприємств найбільш характерний для великого бізнесу і найменше – для середнього.

Авторами надано рекомендації щодо черговості вирішення проблеми забезпечення вітчизняного бізнесу оборотним капіталом, акцентувавши увагу на першочерговості вирішення даної проблеми саме малого бізнесу, як такого, що найбільш вразливий до кризових явищ в економіці й фінансові результати діяльності якого досить сильно залежать саме від загальної забезпеченості оборотним капіталом.

Ключові слова: оборотний капітал, робочий капітал, підприємство, управління оборотним капіталом, аналіз, промисловість, малі, середні та великі підприємства.

Вступ. Особлива увага до проблематики управління оборотним капіталом підприємств як в нашій країні, так й загалом у всьому світі приділяється під час або після настання різного роду фінансових криз та рецесій. Поки доступ до залучення капіталу є достатнім, бізнес, як правило, особливо не переймається вирішенням відповідної проблеми й відводять їй другорядні ролі. Проте, як показали наслідки нафтових криз 1970-их років минулого століття та світової фінансової кризи 2008 року, за умови наявності обмежень в доступі до залучення позикового капіталу, зниження власної прибутковості та появи необхідності боротися за своє існування в середовищі зі значно зниженою ліквідністю бізнес починає по-новому дивитися на проблему операцій з мінімізації витрат та більш оцадливого управління наявними ресурсами, й передусім це стосується саме оборотного капіталу.

Саме з такою ситуацією сьогодні, після початку військової агресії з боку північного сусіда, зіштовхнулась наша країна, що змушує вітчизняних і небайдужих зарубіжних науковців аналізувати передумови вирішення такої

проблеми та оцінювати сьогоdnішній стан справ, досліджувати шляхи вирішення аналогічних проблем в минулому та обґрунтовувати рішення щодо вирішення проблеми нестачі оборотного капіталу сьогодні та в найближчій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При цьому варто зазначити, що в цілому проблематика управління оборотним капіталом підприємства є однозначно неновою й знайшла узагальнене відображення в роботах таких загальновідомих науковців як: Дж. Ван Хорн, Р. Бреалеу, С. Маєрс та Ф. Ален, М. Пурі, Й. Рочолл і С. Стеффен, А. Гілл, Н. Бігер і Н. Матур, І. Балабанова, С. Барнгольца, І. Бланка, Ю. Брігхема, Ю. Воробйова, В. Горфінкеля, Г. Кірейцева, М. Литвин, І. Мухіної, В. Новодворського, А. Поддєрьогіна, М. Сахацького, Е. Стоянової, М. Туган-Барановського, В. Хоріна та багатьох інших.

Однак, навіть враховуючи той факт, що окремі дослідники, зокрема, Р. Бреалеу, С. Маєрс та Ф. Ален [1], М. Пурі, Й. Рочолл і С. Стеффен [2], А. Гілл, Н. Бігер і Н. Матур [3], О. Носирєв, І. Бабіч, В. Попова [4] вивчали особливості управління оборотними коштами саме в умовах фінансової нестабільності в світовій економіці вітчизняна практика сьогоdnішнього ведення бізнесу має свої особливості, а тому потребує окремої уваги та доопрацювання.

Також варто відзначити різне ставлення бізнесу до проблеми управління оборотним капіталом в залежності від його розмірів та сфери діяльності. При цьому в зарубіжних виданнях [5] робиться наголос на наявності стійкого зв'язку між ефективністю управління оборотним капіталом і формуванням фінансових результатів діяльності бізнесу, що потребує уточнення в вітчизняних реаліях функціонування українського бізнесу.

Формулювання мети статті. В зв'язку з вищевикладеним в якості основної мети даного дослідження покладено завдання визначення наявності

чи, навпаки, відсутності передумов щодо особливого управління оборотним капіталом в залежності від приналежності бізнесу до великого, середнього чи дрібного, а також уточнення наявності стійкого взаємозв'язку між ефективністю в сфері формування фінансових результатів в цілому та управління оборотним капіталом зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проте перш ніж визначати наявність чи відсутність відповідних закономірностей, на нашу думку, варто уточнити значущість даної проблеми саме для України в цілому та промислової галузі як одного з локомотивів розвитку економіки країни зокрема (рис. 1).

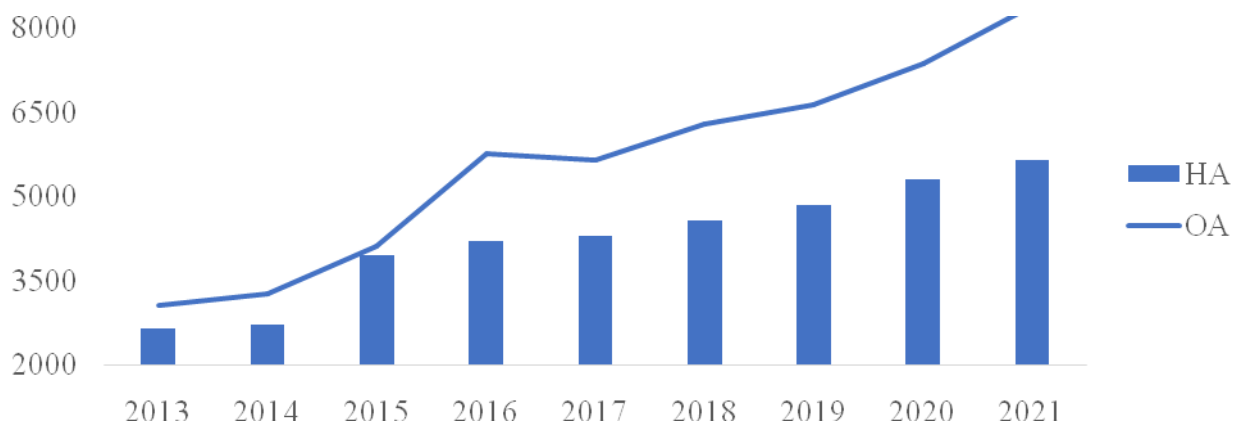

Рис. 1. Динаміка співвідношення оборотних і необоротних активів підприємств України в 2013-2021 роках, млрд грн [6]

Відповідно до представленої на рис. 1 графіку, видно, що за загальними обсягами капіталу, розміщеного в оборотних активах, і їх співвідношенням до матеріалізованої їх частини в постійних активах, цілком очевидним є факт більш високої значущості першої складової сукупності капіталу вітчизняного бізнесу. Так до 2015 року обсяги використання обох видів активів і розміщеному в них капіталі практично відповідали один одному, тоді як після цього періоду й до тепер рівень поточних активів значно перевищує обсяги їх

постійної частини. На кінець 2021 року в цілому по економіці країни на гривню необоротних активів припадало майже 1 гривню та 49 копійок оборотних коштів. За звичайних умов функціонування бізнесу дане співвідношення могло бути оцінено як «полегшення» загальної структури активів й позитивну динаміку майнового стану вітчизняного бізнесу. Приблизно до такого ж висновку щодо позитивного характеру динаміки майна, й капіталізованому в ньому капіталі, можна було б дійти й беручи до уваги той факт, що за період з 2013 по 2021 рік обсяг сукупного капіталу вітчизняного бізнесу в фактичних цінах зріс в 2,46 рази – з 5,7 трлн грн в 2013 році до майже 14,1 трлн грн – в 2021 році [6].

Однак, врахувавши інфляційну складову в динаміці майна за 2013-2021 роки (темп інфляції за цей період склав 223,7% при тому, що в окремі періоди інфляція за офіційними даними становила всього від 0,5% до 5% за рік) можна зрозуміти, що відповідне зростання обсягів майна та уречевленого в ньому капіталу відбулось переважно саме під дією інфляційного фактору й насправді в кращому випадку простежується просте відтворення капіталу, а за песимістичної оцінки – навіть його скорочення.

Переважання темпів зростання поточних активів над постійними в такому разі також має інше значення. Відповідно можна дійти до висновку не про покращення й розвиток бізнесу, а про втрату виробничого потенціалу й заміщення виробничої діяльності торгівлею, що в цілому є негативним для економіки країни. Натомість в умовах війни й тотальних обмежень щодо залучення додаткового капіталу – це може стати критичним фактором виживання вітчизняного бізнесу.

В той же час з огляду на запропоновану мету даного дослідження, таке співвідношення оборотних і необоротних активів в країні та їх динаміка може свідчити щодо посилення ролі в діяльності вітчизняного бізнесу саме оборотного капіталу.

Порівнюючи темпи зростання обсягів оборотного капіталу в цілому по країні й по промисловості (рис. 2), необхідно відзначити, що темпи зростання досліджуваного показника по промисловості на 1,6% вищі за середні по Україні (15,67% проти 14,07%). При тому, що за весь досліджуваний період обсяг оборотних активів в промисловості зріс в 3,12 рази, тоді як в цілому по економіці країни – всього в 2,74 рази. Отже, промисловість більш чутлива до зміни обсягів оборотного капіталу й відчуває більшу потребу не тільки в збереженні його реальних обсягів, але й підвищення ефективності управління ним.

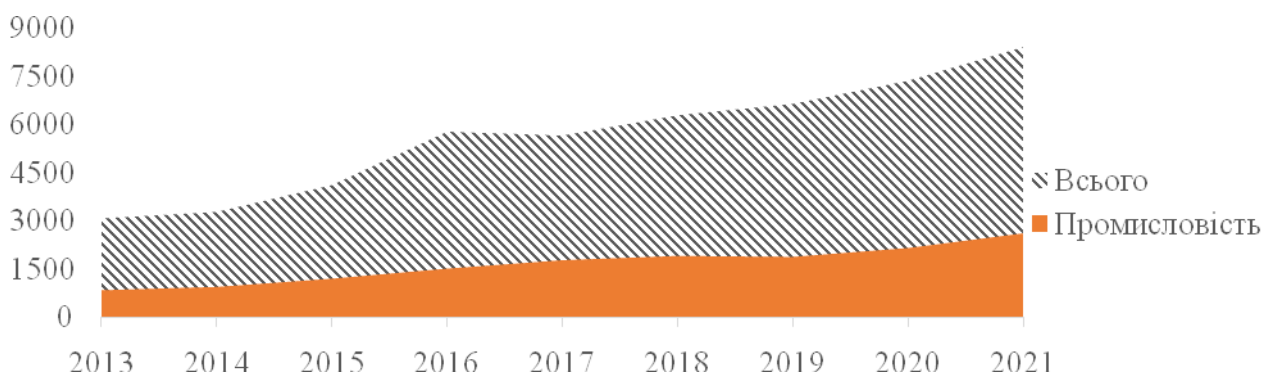

Рис. 2. Динаміка обсягу використаного оборотного капіталу підприємствами України в 2013-2021 роках, в т.ч. промисловими, млрд. грн. [6]

При цьому також необхідно відзначити, що пікові темпи зростання потреби в оборотному капіталі в цілому по країні (в 2016 році +40,51%) й по промисловості (+27,53% – в 2015 році) як бачимо не співпадають, що може бути ознакою різної природи походження відповідної динаміки.

Оцінюючи структуру розподілу оборотних коштів в 2021 році між підприємствами України в цілому й промисловості з розподілом на великі, середні, малі й мікропідприємства (рис. 3) навіть з першого погляду видно наявність відмінності між ними. Так в цілому по країні найбільший обсяг

оборотного капіталу залучають середні підприємства, проте в цілому розподіл відповідного капіталу є практично рівномірним. Натомість серед промислових підприємств найбільшу потребу в оборотному капіталу відчувають саме великі підприємства, які споживають понад половину всіх оборотних активів. При цьому на частку малих підприємств припадало всього 10% сукупного обсягу оборотного капіталу, що дає нам підстави припустити недостатність приділення уваги до цього питання як самих підприємств, так і країни в цілому.

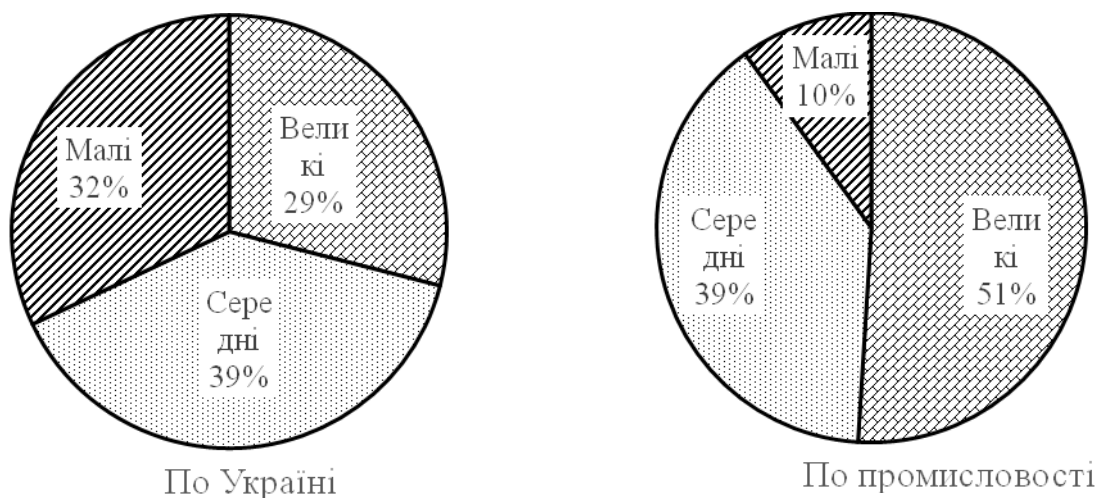

Рис. 3. Структура розподілу оборотного капіталу в 2021 році між підприємствами України в цілому й промисловістю з розподілом на великі, середні й малі, в т. ч. мікропідприємства, % [6]

Згадуючи світову практику управління оборотним капіталом (іменовану як WCM або Working Capital Management) необхідно відзначити, що саме малі підприємства приділяють цьому питанню найбільшій увазі, оскільки саме вони навіть в умовах стабільного функціонування національних економічних систем найбільш гостро відчувають проблему фінансування своєї поточної діяльності.

Одне з пояснень такого зміщення зацікавленості до WCM з боку малого бізнесу, зокрема, на думку таких зарубіжних фахівців як Vanham [8], Scholleova

[9], полягає в тому, що більші компанії можуть легше отримати фінансову підтримку ззовні, оскільки в них, ймовірно, може бути вищим кредитний рейтинг, а також вони мають можливість випускати облигації. Через це одним із пояснень зміщення уваги до WCM є різна доступність ліквідності, яка впливає на важливість WCM і вплив, який воно має на компанії.

Натомість авторський колектив у складі В. Прохорової, С. Мушникової та А. Крутової відносно сучасних причин дефіцитності фінансових ресурсів промислових підприємств відзначають наступне: втрати значної частки внутрішнього та зовнішнього ринків збуту промислової продукції внаслідок обмежень, спричинених коронавірусною кризою; втрати значних обсягів фінансових ресурсів внутрішнього та зовнішнього походження через скорочення та/або повного припинення діяльності; погіршення стану основних фондів через фізичний та моральний їх знос; погіршення інвестиційного клімату в державі також внаслідок форс мажорних обставин з однієї сторони, та через високі ризики інвесторів неповернення інвестиційних коштів [7].

При цьому чи не найголовнішим критерієм оцінки ефективності формування й використання оборотного капіталу в зарубіжній практиці приділяється такому показнику як «обсяг робочого капіталу» (Net Working Capital, NWC або в вітчизняній практиці – власні оборотні кошти, ВОК), який зарубіжні фахівці пропонують визначати як різницю між загальним обсягом поточних активів (Current Assets) і поточних зобов'язань (Current Liabilities). До речі в національній практиці та нормативних документах використовується й інший підхід – визначення NWC як різниці власного капіталу (Equity) та необоротних активів (Non-CurrentAssets).

В вітчизняній практиці все відбувається практично з точністю до навпаки (табл. 1).

Найдовше за часом нестача робочого капіталу (в 6 з 9 досліджуваних періодів) простежувалася саме в малих підприємства, тоді як найбільшого

розміру брак власних оборотних коштів простежувався в середніх за розмірами діяльності підприємств.

Таблиця 1

Динаміка розподілу робочого капіталу між підприємствами з розподілом на великі, середні й малі, в т. ч. мікропідприємства, млрд. грн.

Рік	Робочий капітал			
	усього	великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства
2013	379,70	108,29	130,70	140,71
2014	120,70	58,17	92,08	-29,56
2015	-6,30	30,44	23,29	-60,03
2016	-73,87	-8,77	19,62	-84,71
2017	-118,72	-1,81	-34,76	-82,15
2018	-123,49	42,40	-157,09	-8,80
2019	-124,31	-32,47	-93,98	2,14
2020	-64,38	78,09	-68,00	-74,47
2021	300,59	164,00	91,82	44,77

Джерело: визначено авторами за [6]

Таким чином, навіть попри задекларовану керівництвом країни підтримку малого бізнесу саме малим підприємствам і навіть в відносно стабільні роки не вистачало робочого капіталу.

Проте можна припустити, що відповідна ситуація склалася з причини великої чисельності малих підприємств і таким чином більшої потреби в робочому капіталі. Відповідно для перевірки даної гіпотези ми використали коефіцієнтний метод аналізу, зокрема, дослідили динаміку коефіцієнта забезпеченості поточної діяльності власними оборотними коштами (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка рівня забезпеченості підприємств робочим капіталом з розподілом на великі, середні й малі, в т. ч. мікропідприємства, %

Рік	Рівень забезпеченості поточної діяльності підприємств робочим капіталом			
	усього	великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства
2013	12,37	11,30	11,62	14,28
2014	3,69	5,37	7,57	-3,04

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Чемчикаленко Р., Проценко А.

Продовження табл. 2

2015	-0,15	2,29	1,55	-4,71
2016	-1,28	-0,57	1,05	-3,60
2017	-2,10	-0,10	-1,72	-4,54
2018	-1,96	2,22	-6,82	-0,42
2019	-1,87	-1,60	-3,85	0,10
2020	-0,87	3,79	-2,47	-2,93
2021	3,57	6,67	2,79	1,68

Джерело: визначено авторами за [6]

Як видно з представлених в табл. 2 результатів розрахунків, починаючи з 2014 року великі підприємства демонструють в 2-3 рази кращий рівень забезпеченості робочим капіталом, ніж малі, що, з одного боку, нівелює наше припущення, а з іншого – може свідчити або про приділення відповідній проблематиці малими підприємствами меншої уваги, або про недостатність державної підтримки малого бізнесу саме в цьому напрямку їх діяльності.

Натомість як відмічають, наприклад, Gill, Bigerand Mathur [10], концепція WCM часто обговорюється у зв'язку з потребою нормалізації прибутковості бізнесу, особливо в умовах фінансової нестабільності. Проте в кризових умовах бізнес може переслідувати й інші цілі, як це відзначають в своїх працях О. Ареф'єва, З. Побережна та О. Деригін [11; 12].

Результати проведеного нами кореляційного аналізу взаємозалежності забезпеченості бізнесу робочим капіталом та ефективності його діяльності (вираженої в показниках рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств та рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств) продемонстрували практично відсутність вищезазначеної взаємозалежності (табл. 3). Так, наприклад, кореляція між обсягом робочого капіталу та рівнем рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств в цілому по країні становить всього $-0,16$, тобто зв'язок несуттєвий та до того ще й має зворотній характер. Кореляція між робочим капіталом і рівнем рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств є ще нижчою й становить $-0,09$.

**Результати кореляційного аналізу залежності фінансових результатів від
обсягу використовуваного підприємствами оборотного та робочого
капіталу**

Результат	Фактори впливу на фінансові результати							
	рівень забезпеченості поточної діяльності підприємств робочим капіталом				наявний обсяг оборотного капіталу			
	усього підприємств	в тому числі			усього підприємств	в тому числі		
		великі	середні	малі		великі	середні	малі
Рентабельність (збитковість) операційної діяльності підприємств	-0,16	0,21	-0,53	0,17	0,83	0,88	0,69	0,76
Рентабельність (збитковість) всієї діяльності підприємств	-0,09	0,16	-0,48	0,19	0,80	0,80	0,75	0,79
Обсяг чистого фінансового результату діяльності підприємств	0,04	0,30	-0,38	0,33	0,83	0,83	0,84	0,73

Джерело: визначено авторами за [6]

Отже, можна дійти до висновку щодо відсутності взаємозв'язку між забезпеченістю робочим капіталом і фінансовими результатами діяльності бізнесу. А також враховуючи, що практично всі комбінації оборотного капіталу й фінансових результатів продемонстрували значення кореляції на рівні 0,7 і більше, то такий зв'язок прийнято називати сильним, а тому можна констатувати наявність суттєвої залежності формування всіх фінансових результатів (як абсолютних, такі і відносних) від забезпеченості бізнесу оборотним капіталом.

Висновок. Таким чином, підбиваючи підсумки даного дослідження можна відзначити, що проблема управління оборотним капіталом є доволі суттєвою як в розрізі всієї країни, так і щодо її промислових підприємств. Переважна частина сукупного капіталу вітчизняного бізнесу на сьогоднішній

день зосереджена саме в оборотних коштах.

При цьому як в зарубіжній, так і вітчизняній практиці найбільш гостро проблема управління оборотним капіталом в умовах кризи постає саме перед малим бізнесом. Це обумовлено як загальним ускладненням доступу до залучення додаткового капіталу через кон'юнктуру фінансового ринку, втрату ринків збуту та зниження обсягів діяльності, так і через низку специфічних факторів. Зокрема, малий бізнес як правило має нижчий кредитний рейтинг та гірші умови до залучення додаткового капіталу через відсутність можливості використання окремих фінансових інструментів, наприклад, акцій чи облігацій.

Натомість встановлено, що для великих промислових підприємств проблема покращення менеджменту оборотного капіталу постає більш гостро, ніж для малих та середніх, оскільки саме ця категорія підприємств споживає більше половини оборотного капіталу, задіяного в промисловості.

Стосовно динаміки робочого капіталу як одного з основних критеріїв ефективності управління оборотним капіталом й залежності фінансових результатів діяльності бізнесу від його забезпеченості робочим капіталом необхідно відзначити, що на відміну від загальносвітової практики в Україні стійкого зв'язку між цими економічними явищами не простежується. Натомість в українського бізнесу є висока залежність як абсолютних, так і відносних показників, що характеризують ефективність формування фінансових результатів діяльності саме від загального обсягу використовуваного оборотного капіталу. При цьому найбільший рівень залежності рентабельності операційної діяльності вітчизняних підприємств найбільш характерний для великого бізнесу і найменше – для середнього.

Тому, в умовах трансформаційних перетворень й високої волативності вітчизняної економіки першочерговим завданням для наукової спільноти нашої країни (а, можливо, й наших зарубіжних партнерів) є вирішення нагальної проблеми забезпечення оборотним капіталом передусім малих бізнес-структур

як найменш індіферентних до екзогенних ризиків й найбільш чутливих щодо зміни фінансових результатів від рівня загальної забезпеченості оборотним капіталом.

Використана література

1. Brealey, R., Meyers, S. & Allen, F., 2013, "Principles of Corporate Finance, 10th Ed." McGrawHill, Singapore.
2. Puri, M., Rocholl, J. & Steffen, S., 2011, "Global retail end in the aftermath of the US financial crisis: Distinguishing between supply and demand effects", *Journal of Financial Economics*, 100, pp. 556-578.
3. Gill, A., Biger, N. & Mathur, N., 2010, "The Relationship Between Working Capital Management And Profitability: Evidence From The United States", *Business and Economics Journal*, Vol. 2010: BEJ-10.
4. Носирєв О.О. Формування механізму управління оборотним капіталом промислового підприємства у кризових умовах господарювання / О. О. Носирєв, І. Є. Бабіч, В. О. Попова // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. 2020. № 2. С. 93-97.
5. Penman, S.H., 2013, *Financial Statement Analysis and Security Valuation*, 5th Ed., McGrawHill, Singapore.
6. Державна служба статистики України. Офіційний сайт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Прохорова В. Методи та засоби відновлення фінансових ресурсів промислових підприємств у сучасних умовах господарювання / В. Прохорова, С. Мушнікова, А. Крутова // *Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика»*. 2022. Випуск 13(26) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/450/390>.
8. Прохорова В. Структура джерел фінансування інвестиційної програми підприємств: теоретичний аспект / В. В. Прохорова, О. Ю. Ємельянов, О. Я. Колещук // *Бізнес-інформ*. 2021. № 10. С. 325-330.
9. Banham, R., 2013, "Still Not Working", *CFO.com*, June 2013, pp. 44-50.
10. Scholleova, H., 2012, "The Economic Crisis and Working Capital Management of Companies", *Theoretical and Applied Economics*, XIX, 4, pp. 79-92.
11. Gill, A., Biger, N. & Mathur, N., 2010, "The Relationship Between Working Capital Management And Profitability: Evidence From The United States", *Business and Economics Journal*, Vol. 2010: BEJ-10.
12. Ареф'єва О.В. Організаційно-економічне забезпечення антикризового управління бізнес-процесами при реалізації реінжинірингу діяльності підприємства / О. В. Ареф'єва, З. М. Побережна // *Науковий журнал*

«Економічний вісник» Дніпровської політехніки. Вип. № 4(72). 2020. С. 155-163.

13. Ареф'єва О. Концептуальний підхід до антикризового управління бізнес-процесами підприємств в умовах трансформаційної економіки / О. Ареф'єва, О. Деригін // *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 2021. № 12 (24) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/421>.

References

1. Brealey, R., Meyers, S. & Allen, F., 2013, “Principles of Corporate Finance, 10th Ed.” McGrawHill, Singapore.

2. Puri, M., Rocholl, J. & Steffen, S., 2011, “Global retailing during the aftermath of the US financial crisis: Distinguishing between supply and demand effects”, *Journal of Financial Economics*, 100, pp. 556-578.

3. Gill, A., Biger, N. & Mathur, N., 2010, “The Relationship Between Working Capital Management And Profitability: Evidence From The United States”, *Business and Economics Journal*, Vol. 2010: BEJ-10.

4. Nosyriev O.O. Formuvannya mekhanizmu upravlinnia oborotnym kapitalom promysloвого pidpriemstva u kryzovykh umovakh hospodariuvannya / O. O. Nosyriev, I. Ye. Babich, V. O. Popova // *Visnyk NTU «KhPI» (ekonomichni nauky)*. 2020. № 2. S. 93-97.

5. Penman, S.H., 2013, *Financial Statement Analysis and Security Valuation*, 5th Ed., McGrawHill, Singapore

6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Ofitsiyniy sait / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Prokhorova V. Metody ta zasoby vidnovlennia finansovykh resursiv promyslovykh pidpriemstv u suchasn ykhumovakh hospodariuvannya / V. Prokhorova, S. Mushnykova, A. Krutova // *Elektronne nauкове fakhove vydannia «Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka»*. 2022. Vypusk 13(26). / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/450/390>.

8. Prokhorova V. Struktura dzherel finansuvannya investytsiinoi prohramy pidpriemstv: teoretychniy aspekt / V. V. Prokhorova, O. Yu. Yemelianov, O. Ya. Koleshchuk // *Biznes-inform*. 2021. № 10. S. 325-330.

9. Banham, R., 2013, “Still Not Working”, *CFO.com*, June 2013, pp. 44-50.

10. Scholleova, H., 2012, “The Economic Crisis and Working Capital Management of Companies”, *Theoretical and Applied Economics*, XIX, 4, pp. 79-92.

11. Gill, A., Biger, N. & Mathur, N., 2010, “The Relationship Between Working Capital Management And Profitability: Evidence From The United States”, *Business and Economics Journal*, Vol. 2010: BEJ-10.

12. Arefieva O. V. Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia antykrizovoho upravlinnia biznes-protsesamy pry realizatsii reinzhynirynhu

diialnosti pidpriemstva / O. V. Arefieva, Z. M. Poberezhna // Naukovyi zhurnal «Ekonomichni visnyk» Dniprovskoi politekhniki. Vyp. № 4(72). 2020. S. 155-163.

13. Arefieva O. Kontseptualnyi pidkhid do antykryzovoho upravlinnia biznes-protsesamy pidpriemstv v umovakh transformatsiinoi ekonomiky / O. Arefieva, O. Deryhin // Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii «Ekonomika». 2021. № 12 (24) / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/421>

Ruslan A. Chemchukalenko

Ph.D in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Economics and Management Department,
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

Anastasiia V. Protsenko

Ph.D in Economics,
Associate Professor of Economics and Management Department,
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

**MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE'S FLOATING CAPITAL IN THE
MODERN REALITIES OF THE DOMESTIC ECONOMY**

Abstract. The research indicates that in the conditions of financial crises and recessions, the importance of working capital management increases and becomes almost the most important factor in the way of survival of modern business. In the modern conditions of the functioning of the domestic economy, weakened by military aggression from the northern neighbor, the problem of working capital management takes on dangerous limits both for the entire country and especially for industrial enterprises.

The work proves that, both in foreign and domestic practice, the problem of working capital management in crisis conditions is most acutely faced by small businesses. This is due to both the general complication of access to attracting additional capital due to the financial market situation, the loss of sales markets and a decrease in the volume of activity, and due to a number of specific factors - lower credit ratings and worse conditions for attracting additional capital due to the lack of the possibility of using certain financial instruments.

A peculiarity of domestic business practice has been established, which is that for large industrial enterprises of Ukraine, the problem of improving working capital management is more acute than for small and medium-sized enterprises, since this category of enterprises consumes more than half of the working capital used in industry.

The work refutes the assertion established in foreign practice that there is a stable dependence between the provision of working capital as one of the main

criteria for the efficiency of working capital management and the financial results of business activity. Instead, it was determined that the Ukrainian business has a high dependence of both absolute and relative indicators that characterize the effectiveness of the formation of financial results of activity precisely on the total amount of working capital used. At the same time, the highest level of dependence on the profitability of the operating activities of domestic enterprises is most typical for large businesses and the least for medium-sized ones.

The authors provided recommendations on the priority of solving the problem of providing domestic business with working capital, focusing on the priority of solving this problem of small businesses, as the most vulnerable to crisis phenomena in the economy and the financial results of which depend quite strongly on the general provision of working capital.

Key words: working capital, net working capital, enterprise, working capital management, analysis, industry, small, medium and large enterprises